

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Cesarjevo povelje proti dvoboju.

Njegovo Veličanstvo cesar je blagovolil izdati naslednje Najvišje armadno in mor-narično povelje:

Iz davnih časov je Moja oborožena moč prevzela dvoboj in ga hranila kot tradicionalno uredbo.

Vstrajanje na tej izročitvi pa ne more iti tako daleč, da bi proti svojemu boljšemu spoznanju, proti božji zapovedi in proti zakonu poravnavo razžaljenj časti tudi v bodoče izročali spretnosti v rabi orožja in s tem prepuščali slepemu slučaju.

V času, ko mora biti življenje vsakega posameznika posvečeno domovini, splošnosti, se razžaljenja časti ne smejo več obračunavati v boju z orožjem. Kdor v dvoboju postavi na kocko svoje življenje, ne greši le proti božji zapovedi in zakonu, marveč tudi proti svoji domovini, ki računa na neoslabljeno moč vsakega moža: sedaj v obrambo svojih meja, pozneje pa za obnovev in napredek.

Izkušeni čut dolžnosti in zanesljiva sodba vojaških častnih razsodišč mi jamčita, da se bo njihovi razsodbi prostovoljno uklonil vsak resnično viteško misleč mož in da se bodo mogle tako v bodoče častne zadeve reševati častno in po vesti tudi brez dvoboja.

Zato vsem pripadnikom moje oborožene moči prepovedujem dvoboj in vsako udeležbo na dvoboju.

Na bojišču, dne 4. novembra 1917.

Karol m. p.

VII. vojno posojilo.

Veliki uspehi dosedanjih šest vojnih posojil je opravičil vse pričakovanje. Na vsestransko jasen način se je pokazala silna moč našega gospodarstva in odkritosrčno zaupanje ljudstva v slavno bodočnost naše države. Veliko milijard se je nabralo v Avstriji, ker se je prekrasno pokazal duh skupnosti z državo v vseh slojih prebivalstva.

V nešteti slavnih bojih so si naše vrle armade priborile na vseh frontah velikanske uspehe. Da se pa vojna zaključi na način, ki zagotovi trajni mir in neovirani gospodarski razvoj je nujno potrebno, da napne vse ljudstvo vnovič vse sile in da sodeluje vstrajno in stanovitno.

Nobeden posamezni državljani, bodisi reven ali bogat, ne sme misliti, da je že dovolj storil svoje patrijotične dolžnosti, če je že poprej podpisal vojno posojilo. Sveta dolžnost je slehernega, da prav sedaj pokaže našemu sovražniku, da je neizčrppljiva naša gospodarska moč in nezlomljiva naša vojaška sila, katerih ne boče ugonobila niti še tako dolgotrajna vojna.

Naj bodo milijarde sedmega vojnega posojila pripravljene za novo vojsko, nove milijarde za nove zmage, morda za zadnjo častno zmago!

Naši bratje žrtvujejo v vojski kri in življenje za domovino. Tudi mi, ki smo doma, moramo storiti svojo dolžnost in

pomagati državi s sedmim vojnim posojilom. Nihče ne sme izostati! Tudi najmanjši prispevek je velekoristen.

Meščani, uradniki, trgovci, obrtniki, kmetovalci, moški in ženske, stari in mladi, sploh vsi rojaki, poslušajte glas domovine! Nas vseh sveta dolžnost je, da se radevolje odzovemo njenemu klicu in ji damo, kar zahteva od nas! Brez odlašanja hitimo in podpišimo sedmo vojno posojilo! Rok je kratek, samo do 3. decembra 1917, pomoč je nujna, potreba velika! Preskrbimo našo hrabro armado z vsem, kar potrebuje in uverjeni bodimo, da nam bo izvajala novih slavnih zmag in nam zagotovila časten in trajen mir! Cesar sam nam je vzgledni vzor, ki je že podpisal 24 milijonov sedmega vojnega posojila! Hodimo za njim!

Iz državnega zbora.

Interpelacije poslanca Jarca.

Državni poslanec Jarc je pretekli teden vložil v državnem zboru pet interpelacij in sicer:

1) Na ministra za prehrano, da se naj pri popisovanju krompirja in določevanju, kaj naj ostane kmetu, upošteva kmečke delavce, ker kmet sicer ne more dobiti delavcev, ako jim ne da dovolj in dobre hrane.

2) Na domobranskega ministra radi izplačila za dobavljeno seno in slamo raznih občin v črnomeljškem okraju. Razne občine v črnomeljskem okraju so namreč dobavile že leta 1916 vojaški upravi seno in slamo. Po preteku poldruga leta po dobavi pa občini Loka in Butoraj še do danes nista dobile plačanega sena in slame, dobavljene že marca 1916.

3) Na domobranskega ministra v zadevi prostovoljne prodaje konj c. in kr. vojaškemu erarju na Kranjskem. Na poziv poveljnika soške armade je odredila c. kr. deželna vlada na Kranjskem prostovoljni nakup konj na Kranjskem. V dotičnem razglasu se je obljubila za konje primerna, današnjim tržnim razmeram odgovarjajoča cena. Ko so pa posestniki prignali v pondeljek, dne 5. novembra 1917 konje pred komisijo v Novem mestu, je ta določila za prevzete konje ceno, ki niti od daleč ne odgovarja obljubljeni tržni ceni. S tem so bili kmetje za svojo patrijotično požrtvovalnost samo oškodovani.

4) Na poljedelskega ministra radi nepravilne razdelitve sladkorja, določenega za vinogradnike v novomeškem okraju na Kranjskem. Pri razdelitvi sladkorja vinogradnikom v novomeškem okraju so se dogodile velike nerednosti. Velika občina Šmihel-Stopiče, ki je prosila za 9000 kg sladkorja, ga je dobila le 410 kg. Podobno druge občine. Nasprotno pa so posamezne osebe, zlasti veleposestniki, bili tako protežirani, da so dobili pod roko po 50 kg sladkorja, neki lekarnar celo 990 kg za izdelovanje malinovca.

5) Na ministra za prehrano v zadevi preskrbe kmečkega prebivalstva z mesom. Vkljub temu, da je treba radi silnega pomanjkanja krme poklati večje število živine,

kakor bi bilo gospodarsko dopustno, deželna nakupovalnica klavne živine v Ljubljani noče dobavljati zadostne množine mesa za kmečko prebivalstvo. Kmet ne more dobiti mesa niti za starce in bolnike. V občinah, ki štejejo po več tisoč prebivalcev, ni dovoljeno zaklati niti repa. Vrhutega je deželna vlada zaplenila vse prešiče ter pustila kmetu za osebo le 35 kg teže (mesa in masti skupaj!) Ti prešiči pa naj se koljejo v režiji deželnega mesta! S tem je najobčutnejše prizadeto kmečko prebivalstvo, ker je zanj določena množina mesa in masti brez dvoma prepičla. Od zaklanih prešičev mu tako ne ostane niti drobovina, ki bi jo kmet sam porabil bolj ekonomično, kakor deželna nakupovalnica. Končno se imenovana nakupovalnica vkljub opetovanim intervencijam podpisanih protivi želji prizadetih, da bi se plajšalo klanje živine doma. Na Kranjskem je od nekaj v navadi, da se goveje meso doma prekaja.

Počrnenje vina ali sadjevca.

Letos se pogostoma dogaja, da vino, zlasti pa sadjevec, posebno pa še hrškovec (tepkovec) rad počrni.

V sodu je vino ali sadjevec še svetle barve; ko pa stoji nekaj časa v odprti posodi, n. pr. v steklenici ali v kozarcu, postane črnkast ali čisto črn. Isto se zgodi tudi, če se ga pretoči. Vsled upliva zraka se v njem namreč napravi spojina, ki je prav podobna črnilu ali tinti, to je spojina železovega okisa s čreslovino.

Vino ali sadjevec počrni tedaj vselej le zaradi tega, ker je v njem raztopljenega nekaj železa. To je posebno pri sadjevcu lahko mogoče, kjer meljemo sadje z železnimi mlinci. Zlasti veliko železa se raztopi v moštu, če je mlin, stiskalnica (preša) ali drugo orodje, ki ga rabimo, z rjavelo, kajti železna rja se v kislini mošta hitro topi.

Kakor hitro pride potem po kipenju mošt ali vino z zrakom v dotiko, se presnuje v njem raztopljeno železo v okisek, v železov okis in ta da s čreslovino, ki se nahaja v vsakem vinu ali sadjevcu, že omenjeno črno spojino. Zakaj se to godi še-le po kipenju, je dvojno vzrok. Prvič se med kipenjem ne more razviti črnilo radi tega, ker manjka kisika, kajti kipele glivice (droži) ga same veliko porabijo in ga ne preostaja, da bi se železov okisek pretvoril v okis. Železov okisek pa ne daje s čreslovino črnila. Drugič ima pa mošt več kisline kot vino. V kislini se pa črnilo topi, zato se ga ne vidi in vino je svetlo.

Po kipenju, zlasti pa po pretakanju, se pa kislina v vinu zmanjša, poleg tega se pa pri pretakanju vino (ozir. sadjevec) navzame še zračnega kisika, vsled česar se črnilo hitro razvije. Čim več čreslovine ima vino ali sadjevec, tem hitreje in močnejše se to zgodi. Zato posebno rad počrni tepkovec, ki vsebuje veliko čreslovine (odtod njegov trpek ali zagaten okus) in pa vino, ki je dolgo kipeło na tropu.

Če se hočemo počrnenju vina ali sadjevca izogniti, moramo pri izdelovanju vina ali sadjevca porabo železnega orodja kolikor mogoče omejiti. Kjer pa to ni mogoče, moramo železne dele mlinov, stiskalnic itd. posebno skrbno osnažiti, da niso rjavi.

Kako naj ravnamo z vinom ali sadjevcem, ki je počrnenju

podvržen? Kmalu po končanem kipenju dajmo najprvo vsako pijačo na preskušnjo. Iz vsakega sode vzemimo po eden kozarec in ga pustimo dva do tri dni stati. Če vino v tem času postane v odprtem kozarcu črnkasto ali črno, je podvrženo počrnenju, če pa postane rjavkasto ali celo temnorjavo in gosto, je podvrženo rjavenju. Te dve napaki je treba natančno ločiti, kar se pa v mnogih slučajih ne godi in jih ljudje zamenjavajo. Če je vino podvrženo rjavenju, potem ga moramo kmalo pretočiti, pri tem čim manj mogoče zračiti in pa dobro zažveplati, to se pravi, napolniti ga v dobro zažveplan sod. Mesto pretakanja in žveplanja mu pa tudi lahko primešamo po pol deke natrijevega bisulfitna na hektoliter.

Ako pa vino črni, žveplanje ne koristi, oziroma ne zadostuje. Tako vino je treba pretočiti in pri tem hudo prezračiti. To se zgodi, če prši vino pri pretakanju skozi pipo na drobno v škaf ali če ga v škafu še z metlico mešamo in raztepavamo. Ako ima vino premalo čreslovine (tanina) mu ga pri tej priliki dodamo in sicer po pol do tričetrt deke na vsak hektoliter.

Pri vinu, ki je kot mošt kipeło nekaj časa na tropu in pa pri tepkovcu tega sveda ni treba, ker ima že dovolj čreslovine v sebi. Vsled takega pretakanja se boče vino močno navžilo kisika in bo v sodu močno počrnelo, ker se v njem razvije že omenjena črna usedlina.

Nato pustimo vino nekaj časa to je kakih štirinajst dni pri miru in ko se je pomirilo, ga čistimo, da spravimo črno usedlino, ki plava po vinu in mu daje črno barvo, na dno. Čistiti ga je najbolje z želatino, če te ni, si pa pomagamo s svežim, jajčim beljakom ali pa tudi s svežim, posnetim mlekom. Želatine vzamemo dvanajst gramov, če te nimamo pa dva do tri jajčja beljaka ali pa pol litra mleka na hektoliter.

Ker se pa v mladem vinu ali sadjevcu ne poleže čistilo kmalo na dno, je najbolje, da ga po preteku enega tedna po čiščenju še filtriramo. Kjer nimamo filtra, moramo imeti potrpljenje in čakati, da se vino učisti, oziroma moramo čiščenje pospešiti s kakim težjim čistilom, kot je n. pr. španska zemlja ali pa kaolin, ki se hitreje usede.

Kadar se je čistilo poleglo na dno sode, to je po preteku kakih treh ali štirih tednov, pretočimo vino ali sadjevec v drugo, snažno in nekoliko zažveplano posodo. Če je še nekoliko črnkaste barve ga pa pomešajmo s kakim kislejšim vinom ali mu dodajmo vinske kisline.

V mnogih slučajih, to je kjer vino le na lahko počrni, sploh zadostuje, da ga pomešamo z bolj kislim vinom ali da mu dodamo kisline. Sadjevcu dodamo lahko 10 do 20 dek, vinu pa največ 10 dek vinske kisline na hektoliter. Vsekako je to treba prej izkusiti v malem.

B. Skalický.

Gospodarstvo.

Županstva na Kranjskem in Štajarskem, kjer se nahajajo vinogradniki, bodo poslala po svojih državnih poslancih sledečo peticijo kot protest proti vladnemu načrtu vinskega davka: „Visoka zbornica! — Podpisani vinogradniki občine ... pro-

testirajo proti vladnemu načrtu vinskega davka iz sledečih razlogov: 1) V zadnjih letih so se mnogi vinogradi na novo zasadili. Dobili smo veselje do dela, ker smo imeli upanje, da se bo delo zopet izplačalo. Če se pa nameravani načrt uresniči, bo najboljše, delo v vinogradih opustiti. Naše vino se je prodajalo v miru po 12 do 20 vinarjev liter; najboljše je doseglo 40 do 44 v. Ko se produkcija piva po vojski zopet pomnoži, bodo tudi vinske cene postale normalne; torej se obdelovanje vinogradov ne bo več izplačalo. Pri nas je pa glavni kmetov dohodek, iz katerega pokrije vse druge potrebe, ravno skupiček iz vina. — 2) Izseljevanje je bilo v naših krajih še pred vojsko tako številno, da hlapcev in moških delavcev skoraj ni bilo mogoče dobiti. Zdaj bomo še gospodarji zgubili veselje do dela in šli v tovarne in mesta ali celo v inozemstvo, kjer se nam bo obetal dober zaslužek. — 3) Mi smo sami večinoma zadolženi in zlasti vinogradniki komaj izhajamo; malokdo bo imel toliko gotovine, da bi davek precej poravnal. Prisiljeni bomo, vino trgovcu oddati. S tem pa dobe kapitalisti odločilno besedo in naše vino postane blago kakega mogočnega kartela. Da s tem konsumentom ne bo ustrezno, je jasno. — 4) Naši kraji so najbolj revni v celi državi in ravno ti bodo morali največ tega davka plačevati. Z vinom drugih držav, ki bi ne bilo tako obremenjeno, bi ne mogli konkurirati. — 5) V vojski smo storili v vsakem oziru svojo dolžnost in ravno naša dežela, ker leži v ožjem vojnem ozemlju, je največ žrtvovala. Če se izpelje ta načrt, smo gospodarsko uničeni, zgubili bomo veselje do dela in iskali si bomo zaslužka drugod. Prosimo torej, da visoka zbornica ta načrt soglasno odkloni.“

Podpisujte VII. vojno posojilo, poskrbite zase in za svoje drage, pristopajte k zavarovanju na vojno posojilo!

Že četrto zimo se bojujejo naši sinovi in bratje. Njih varstvu in njih brambi je namenjeno vojno posojilo. Njim moramo sedaj pomagati. Splošna brambena dolžnost tam zunaj, splošna dolžnost, podpisati vojno posojilo, tu doma!

Vojska nam je prinesla občno draginjo, vojno posojilo odstrani njene vzroke in jo omeji. Kdor podpiše vojno posojilo, olajša vsem težka bremena in nas približa miru.

Omahovalec podaljša vojsko, se pregreši proti celokupnosti in škoduje samemu sebi. Vojno posojilo je vsakemu posamezniku najvažnejši in najboljši način štedenja: zanj jamči vse državno premoženje, prinaša ti najvišje obresti in je prosto vsakega posebnega davka.

Vsakdo mora torej podpisati toliko vojnega posojila, kolikor le more. Kako? — Zavarovanje na vojno posojilo kaže vsakomur pravo pot.

Kdor hoče štediti v bodočnosti, more podpisati dosti več vojnega posojila nego ima danes premoženja. S tem pa poskrbi tudi že za ženo in otroke, za starše, za brate in sestre. Vojno posojilo odplača po svoji želji v 10. do 20. letih. Ako umrje poprej, dobe njegovi zapuščenci takoj celo vojno posojilo. Zavarovanje je dostopno vsem v enaki meri: narodu doma in vojakom na bojišču.

Tako zavarovanje se more skleniti pri c. kr. priv. življenski zavarovalnici Avstr. Feniks na Dunaju na temelju pogodbe s c. kr. avstr. vojaškim zakladom za vdove in sirote.

Važne prednosti zavarovanja so nizki prispevki brez razlike starosti, pristop do 60. leta, polna veljavnost tudi za primer smrti v vojni, polni obrestni donos posojila, nezapadnost premij od prvega hipa naprej.

Pri 10 letnem plačevanju se plača za podpis vojnega posojila in za zavarovanje od vsakih 1000 K vojnega posojila mesečno le 6-80 K, pri 20 letnem plačevanju mesečno le 3-10 K. Neznatne premije se morejo plačevati tudi celo-, polu- in četrtletno. Kdor razpolaga z večjo vsoto denarja, pa stori najbolje, ako poravna zavarovalnino za celo zavarovalno dobo naenkrat, ker je potem deležen največjih ugodnosti.

Zavarovanja na vojno posojilo do 5000 K se sprejemajo brez zdravniške preiskave, za višje zneske z zdravniško preiskavo in pod posebnimi, zelo ugodnimi pogoji.

Za premijska plačila se sprejemajo tudi prejšnja vojna posojila.

Pojasnila dajajo in predloge sprejemajo **deželna poslovalnica c. kr. avstr. vojaškega zaklada za vdove in sirote, zavarovalni oddelek, Ljubljana, Franca Jožefa nabrežje 1, okrajne poslovalnice** v vseh polit. okrajih in njih **pooblašчени zastopniki**.

Franjo Neubauer:

Pesem o junaku.

Gorelo mu solnce v velikih očeh,
v obrazu žarel mu pomladni je smeh,
plamtela mu v prsih življenja je želja,
zvenela iz njih mu je pesem veselja.

Koraki so speli mu v strne goré,
sekiro so dvigale močne roké,
napetih so mišic orjaške mu sile
vzdigavale hraste in skale valile.

Srce pa kot jagnje počivalo je,
o nežni ljubezni mu snivalo je,
o cvetni in žametni polti obličja,
ki sevala v njem je milina dekličja.

*

Zatúlila je zima, pomlad je zajokála,
mrakovi zagrnili junaku so oči.
Ah, več ne bo se v prsih življenska
sila vžgala,
in petje mu veselo na veke vse molči.

Kako se onemogla povésila je roka!
Kot dete slabo v zibki junak je bolj šibák!
Pretéžek mu še pesek je drobni iz potoka!
Nikamor več, nikamor ne more mu korak.

Ustavljena stopinja! Srce mu je obstalo,
kot splašena je ptica pobegnil sladki san.
Samo še v mesečini nad déklico se zalo
obraz junakov sklanja in gleda jo željan.

Izvoljenka se vzdrami, izvoljenega vidi,
drhteča ga posluša, ko mami jo vabeč:
„Če zvesta si ostala, nocoj za mano pridi
vsrečnejše, lepše kraje, kjer ni ločitve več!“

Papež za razoroženje in zoper nasilne vojaške nabore.

Straža piše: „Sv. Oče se neprestano in nemorno trudi za mir. Njegova skrb in njegovo prizadevanje pa tudi sega v bodočnost. Rad bi človeštvu pripravil veliko dobroto trajnega miru ter zato skrbno proučuje pogoje, pod katerimi bi se dal ohraniti tak mir. Vatikanski list „Osservatore Romano“ je objavil članek, v katerem razpravlja o odpravi nasilnih naborov.

Misel sv. Stolice, tako piše vatikanski list, o tem vprašanju je sedaj splošno znana. Razoroženje se brezizjemno smatra kot edino sredstvo za odstranitev vojne ne-

varnosti, ali vsaj nevarnosti vojske, ki bi bila enaka današnji. Obenem bi bilo razoroženje tudi pogoj, da se zopet uredijo izčrpane finance raznih držav, da se preprečijo socialni pretresi, kateri nam grozijo že vnaprej. Če pa se preide k temu, da se določi praktični sistem in se hoče izvesti in ohraniti razoroženje, pa se takoj neha sporazum in edinstvo. Sv. Stolica v svojem oklicu na poglavarje vojskujočih se držav ni smatrala za potrebno, da bi govorila o tem sistemu, ker je sodila, da je boljše, če se ta skrb prepusti njim samim. Sv. Stolica je mnenja, da je edino praktično sredstvo, ki se da izvesti brez težav, pogodba med kulturnimi narodi za istočasno in splošno opustitev prisilnih vojaških naborov, ki bi se naj izpopolnila po mednarodnem obligatoričnem sodišču; proti narodu, ki bi skušal zopet upeljati vojaško dolžnost, ali bi se branil, predložiti mednarodna vprašanja razsodbi razsodišč ali sprejeti njeno odločitev, bi se naj proglasil splošni bojkot. Opustitev nasilnih naborov bi naj bilo prvo poglavje mirovne pogodbe. Zgled narodov, ki nimajo prisilnih naborov, dovolj dokazuje, da se dá praktično izvesti ta sistem. Prostovoljna vojaška služba daje dovolj velik kontingent za vzdrževanje javnega reda, ne da bi bilo treba ustanavljati mogočne armade, kakor jih zahteva moderna vojska.

Mirovni predlog nove ruske vlade.

Petrograd, 9. nov. (K. u.) Kongres delavskih in vojaških sovjetov je sprejel podlago mirovnega predloga, ki pravi, da po revoluciji 6. in 7. novembra ustvarjena vlada delavcev in kmetov, opirajoč se na delavski in vojaški sovjet, predlaga vladam vseh vojujočih se držav, naj prično takoj predposvetovanja o demokratičnem in pravičnem miru. Vlada je mnenja, da mora biti demokratičen, pravičen mir, ki ga želi večina vseh delavskih razredov vseh vsled vojne izmučenih držav, takojšen mir brez aneksij, to se pravi, brez prilastitve tujega ozemlja in brez nasilne pripojitve tujih narodnosti.

Pod aneksijami in nasilno prilastitvijo razumeva vlada vsako pripojitev kake male, slabotne narodnosti kaki veliki mogočni državi brez njenega privoljenja, neodvisno od stopnje njene civilizacije in njene zemljepisne lege, bodisi v Evropi, ali onstran morja.

Nasilno pridržanje kakega naroda po kaki državi, upirati se dovolitvi pravice ljudskega glasovanja prebivalstvu, upirati se povrnitvi čet, končno, upirati se pravici ureditve svoje politične vladne oblike, to je aneksija ali nasilna prilastitev.

Vlada slovesno razgláša svoj sklep, da podpiše mir, ki napravi pod imenovanimi, za vse narodnosti pravični pogoj tej ureditve svoje politične vladne oblike, to imenovanih pogojev ni smatrati za končne. Vlada je pripravljena, razmotrivati o vseh drugih mirovnih pogojih in vstraja le pri tem, da naj bodo ti pogoji od dotičnih vojujočih se držav predlagani jasno in kar najhitreje.

Vlada odpravlja s svoje strani vso tajno diplomacijo in podkreplja svoj trdni sklep, da hoče voditi mirovna pogajanja javno pred vsem svetom in objaviti vse od vlade veleposestnikov in kapitalističnih razredov od februarja do 7. novembra odobrene ali sklenjene tajne pogodbe.

Vlada izjavlja te pogoje za ničeve in neveljavne, v kolikor priznavajo veleposestnikom ali kapitalistom prednosti in predpravitve s tem, da vzdržujejo ali pomnožujejo od Velikorusov izvršene aneksije.

Vlada predlaga vladam vseh vojujočih se držav, naj sklenejo takoj premirje za tri mesece, ki bodo zadostovali, da se dovedejo mirovna pogajanja do dobrega zaključka. Dalje predlaga, da naj se udeležijo mirovnih posvetovanj vse narodnosti ali narodi, ki so bili zapleteni v vojno ali pa trpe

vsled nje in da naj se skliče konferenca iz zastopnikov vseh narodov sveta, da bo končno sprejela izdelane mirovne pogoje.

Predlagajoč vsem vojujočim se državam te mirovne predloge, se obrača začasna vlada delavcev in kmetov Rusije posebno na razredno zavedne delavce treh največjih kulturnih narodov sveta, namreč Anglije, Francije in Nemčije, ki imajo za stvar napredka in socializma največje zasluge in bodo razumeli probleme, ki se razvijajo pred njimi — probleme osvoboditve človeštva od vojnih strahot. Vlada je prepričana, da bodo z dejanjsko, samozavestno energijo pomagali dovršiti mirovno delo in rešiti vse delavske razrede izkoriščanja.

Cesar Karol v smrtni nevarnosti.

Korespondenčni urad javlja iz Gorice z dne 10. novembra pretresujočo vest: Cesar se je danes z bolgarskim kraljem mudil v Gorici in Palmanovi. Vožnje sta se udeležila tudi bolgarska princa Boris in Ciril ter Feliks Parmski. V goriški stolnici sta zavezniška vladarja prisostvovala izredno ganljivi božji službi. Iz Palmanove je nadaljeval car Ferdinand po načrtu svoje potovanje na fronto, dočim je cesar Karol v prostoru pri Strassoldu in Červinjanu nadzoroval mimo korakajoče čete. Na povratni vožnji v cesarjev stan so hoteli blizu Rude voziti preko struge hudournika, ki teče vzporedno s Sočo in ki je bil pred malo dnevi še suh. Pri tem je zašel cesarjev telesni avto nad malim jezom v globoko vodo, vsled česar je odpovedal motor. Nato so poizkušali izveliči cesarjev voz iz vode s pomočjo tovrnega avtomobila. Toda tudi ta voz je vsled kratkega stika obtičal. Telesni lovec Reisenbichler in stražmojster telesne garde Tomek sta šla nato v vodo, da prenese ta cesarja na suho. Pri tem se je zgodila nesreča, ki je ravno v drugih avtomobilih dospelo osobje spremstva napolnila z grozo: pod telesnim lovcom so se kameni jezu podrli. V naslednjem trenutku je telesnega lovca zgrabil vrtinec in ga potegnil v visoko narastlo vodo. Ko je cesar videl svojega slugo v nevarnosti, ga ni hotel izpustiti, kakor tudi gardni stražmojster Tomek ni izpustil cesarja. Tako je voda vse tri potegnila preko jezu in jih nesla proti reki. Princ Feliks Parmski, cesarjev svak, čegar avto je ravnokar dospel na breg, se je kot prvi vrgel v kožuho in vsi opremi v vodo, da reši cesarja. Vsled te junaške odločitve in neprimerljivo požrtvovalnega obnašanja spremstva se je po trdih naporih končno posrečilo, spraviti cesarja na varno. Cesar Karol, princ Feliks Parmski, telesni lovec Reisenbichler in gardni stražmojster Tomek so trdno držali drug drugega. Častnik, ki je ta dan vodil avto, je tudi skočil v vodo. Vse je končno voda zanesla do vrbe ob bregu struge, katere so se oprijeli. Medtem sta hitela dva častnika ob reki nizdol, da rešita cesarja in njegove tovariše v nesreči. Prvi drog se je pa izkazal kot prekratek. Končno so našli v bližnjem močvirju težak tram, ki so ga z neizmernim naporom spravili v reko. Obrežje je silno oviralo reševalno delo. V deroče valove reke je brez pomisleka skočilo še več soferjev, da pomorejo napraviti zvezo do mesta, kjer so bili ponesrečenci. Cesar, ki se je držal za vrbo ter se je z njo vred večkrat pogreznil v vodo, ni niti za hip izgubil prisotnosti duha. Na klice svojih rešiteljev je odgovarjal mirno in gotovo.

Ko je bila po dolgih minutah napravljena zveza med bregom in zibajočo se vrbo, je cesar najprej mislil na svojega svaka in svoje zveste tovariše v nesreči. Treba je bilo najodločnejšega poziva, da je cesar kot prvi ob tramu splaval na breg. Tu je počakal toliko časa, da so bili rešeni tudi vsi ostali. Medtem se je že zmrabilo.

„To je ravno vojna, ki marsikaj zahteva“, je menil cesar, ko je sedel v avto, da se ves premočen pelje v svoj stan. Še to noč je sprejemal običajna naznanila. Cesarico, ki je kakor vedno pričakovala cesarja, so z največjo previdnostjo obvestili o dogodku. Z najiskrenejšimi besedami se je zahvaljevala vsem, ki so sodelovali pri rešitvi njenega cesarskega soproga.

Vsa Avstrija se veseli, da je Bog rešil našega ljubljene cesarja gotove smrti. Službe bojše se opravljajo vsepovsod z shvalno pesmijo in po mestih plapolajo zastave v vidni znak radosti, da nam je Vsemogočni ohranil našega dobrega vladarja. — Slava cesarju Karolu I.!

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Prodiranje naših in nemških čet v Italijo vro napreduje, kajti Italijani se povsod umikajo in naše čete stoje vže globoko v sovražnikovi deželi. Kakor se je iz vojnega tiskovnega stana 10. t. m. poročalo, so vkorakale avstroogrške čete 9. t. m. v rojstni kraj Tizianov, Pieve die Cadore, kateri je pa precej trpel vsled razstrelb utrd in zalag streliva, ki so jih povzročili umikajoči se Italijani. C. in kr. 94. pehotna divizija, je nad poldrugo leto, vstrajajoč več mesecev v snegu in ledu, branila mejo od Monte Peralba do Pontaveljske doline, proti vsakemu napadu Italijanov ter na več krajih s svojimi črtami napredovala v sovražno deželo. Kot desna krilna skupina armade maršala barona pl. Krobatina, razbila je postojanko Plöcken, za katero so se dostikrat in trdo bojevali — zadostuje, če imenujemo Veliki in Mali Pal in Celonkofel — ter izsilila pot skozi težavno gorovje v ozemlju zgornjega Tilmenta. Postojanke v prelazih, katere so Italijani ljuto branili, vzeli so njeni hrabri bataljoni, med njimi vrla črna vojska, pod voditeljem gen. majorja Lawrowskim. — 8. t. m. polastili so se z naskoki sovražnih utrd na Col Rementera (1914 m), na Monte Tudajo (2115 m); zadnji vrh zapira ceste, ki vodijo iz Auronzo in iz sedla Pieve in južno od tam ležečo skupino utrd pri Vigo. Odprli so si s tem pot v Pieve di Cadore. Pehoto, ki je ta kraj napadla, je sprejel baseden bobneč ogenj, a žilavo napredujoči nepadalni pehoti se Italijani niso mogli upirati. Številni poki so naznanjali, da sovražnik razstreljuje svoje zaloge in utrbe. Samo 9. t. m. ujele so te hrabre čete 34 častnikov, okoli 5000 mož in zaplenile 21 topov. Njih čini se morejo tembolj upoštevati, ker so Italijani na več krajih razdrli ceste, da bi ovirali napredovanje naših čet in ker jih v bojih ni podpiralo vozeče se topništvo. Med napredovanjem napada od Buchensteina čez Caprille bojne črte maršala barona pl. Conrada prekoračilo je neko krdelo Agordo v dolini Cordevole. Iz postojank na sedlu Brocon jugozahodno Fiera di Primiero, v Val Sugana in z vzhodne bojne črte Sedmih občin se je sovražnik že tudi umaknil. Monte Cimon, severovzhodno od Val Sugana in Monte Nos, zasedle so čete, ki so prodirale v prostoru Val Sugana in v boju z močnimi zadnjimi sovražnimi črtami vzele Asiago. Ta kraj so Italijani svojčas zasedli brez boja, ter to zasedenje raztrobili v svet kot posebno junaško dejanje. Naša hrabro vodena in zmagovita zračna poizvedba je dognala, da se umikajo močne čete in pripraga iz prostora kotline Feltre-Belluno.

Po uradnih poročilih je bil 10. t. m. položaj na bojišču sledeč: Armade Borojevič, Henricquez in levo krilo ter sredina armade Below se pripravljajo, da prekoračijo Piave. Desno krilo Belowa stoji pred Feltre in čete Krobatina pred Belluno. V dolini Piave od Primor navzdol proti Belluni umikajoče italijanske čete čakajo tu pri njih umikajoče težkoče. Ker je maršal Konrad tudi že v Suganski dolini in visoki planoti sedmih občin prešel k napadu ter pri prvem napadu italijanske postojanke pri Borgo predrl in Asiago vzel, so mogoče nadaljne predaje italijanskih čet. Do 9. t. m. zvišalo se je število ujetih Italijanov na 270.000 mož.

Uradno poročilo 12. t. m. javlja, da so nemške čete pri spodnjem teku Piave vzele na vzhodnem bregu mostišče Vidor. Zadnje dni posrečilo se je smotrenemu sodelovanju naših voditeljev in čet, da so odrezali v zadnjih dneh pri Longarone severovzhodno od Belluno italijansko vojno skupino, ki je štela toliko mož, kolikor jih šteje divizija. Ujeli smo enega generala, do 10.000 mož ter zaplenili veliko topov in vojnega orožja. Naše čete, ki so prodrle od Belluno ob Piave navzdol, stoje pred Feltre.

Italijanski poraz na zgodovinskih tleh. Velikanska zmaga nad Italijani izvajala se je na spominskih zgodovinskih tleh. Poročilo generalnega štaba omenilo je železnično progo Videm-Codroipo. Na tej železnični progi in

sicer na nje južni strani, leže male vasice Passariano in Campo Formio. Passariano v bližini Codroipa, Campo Formio v bližini Vidma. V Passarianu imel je l. 1797 v prvi polovici meseca oktobra svoj glavni stan Napoleon. V vasi nahaja se grad zadnjega beneškega dože. Tu je stanoval Napoleon. Pogajanja o miru vršila so se v Vidmu v knezo-škofjski palači. Napoleon je imel navado, da je prihajal iz Passariane v Videm, kjer je imel v knezo-škofjski palači z avstrijskimi zastopniki grofom Cobenzlem in generalom Merveldtom pogajanja. Mej pogajanjem se je nekoč zgodilo, da je Napoleon, ki je baje takrat precej punča izpil, razjarjen nad zahtevami avstrijskih posredovalcev, vzel svoj klobuk in z njim več dragocene porcelanaste posode razbil. Dne 17. oktobra podpisal se je potem mir v mali vasi Campo Formio. Od tod ime: Mir „Campo Formio“.

Lipa pri starem gradu.

(Na Griču, med Primskovem in Zaplalom na Dolenjskem.)

Ti le, o lipa, še tu samotariš, z gradom jedina praded se pariš, drugi izginil je sleherni sled, kar je tu bilo že davno popred.

Malo le listov iz sebe poženeš, gineš, razpadaš ter véneš in véneš: Vigred pač zate več nima moči, ker starodavno ti deblo trohni.

Ali, ko bila košata si, mlada, k tebi zahajala v senco je rada družba vesela, bivalci gradú, kojih ostanek je rušnja zidú.

V tebe se nemo jaz starka oziram, v čase nekdanje oči si upiram: Ti bi mi znala povedati vsaj nezgode, katere prestal je tvoj kraj.

Tebi so časi še burni odkriti, ko je lomastil Arab siloviti pustošit deželo in grabiti plén. — Mnogo prestal je vsled tega Slován.

In, preživéla si mnoge nezgode: Narod tvoj tlačen je bil brez svobode. Dom bi tvoj davno bil roparjev svet, da ga ni branil mnog slavni praded.

Časa kolo se zasukne na bolje: Jenjalo biti je roparjev polje, ki je krvavo pojilo naš dom, prišel sovragu je narod v okóm!

Tebi tedaj zgodovina je znana, lipa, slovensko drevo, spoštovana: V čisli si bila in bodeš nam ti vek in na vek, dokler narod živi! —

V-v Zaplaški.

Domače in tuje novice.

Poročil se je v Novem mestu, 10. nov. g. Julij Helmich, c. kr. poštni oficijant v Zagorju ob Savi z gospodično Cirilo Meršol, hčerko c. kr. finančne straže nadkomisarja v Rudolfovem. Obilo sreče in blagoslova!

Poroka. V Novem mestu se je poročil 11. nov. gosp. Rudolf Šebek, skladiščni sluga juž. žel. v Ljubljani z gospodično Alojzijo Piščanec, goriška begunka v Rudolfovem. Bilo srečno!

Imenovanje. Ing. agr. Jakoba Laha, adjunkta kulturnega inspektorata pri c. kr. namestništvu v Trstu, je imenoval glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske tajnikom družbe z namenom, da postane naslednik družbenemu gen. ravnatelju.

Zvišana udnina za ude c. kr. kmetijske družbe kranjske. Vsled silne draginje vseh predmetov, ki jo občuti tudi Kranjska kmetijska družba pri svojem poslovanju in obratu, je sklenil družbeni glavni odbor povišati letnino za družbene ude, počenši s 1. januarjem 1918 na letnih 6 kron ter

prenehati z oddajo brezplačnega sadnega drevja. Zato bo pa kmetijska družba pričela izdajati „Kmetovalca“ v razširjeni obliki kakor pred vojno, mu bo prilagala posebne strokovne priloge in bo izdajala „Kmetijski koledar“ v precej obširni obliki, ki bo služil kmetovalcem pri svojem obratu kot nekaka priročna knjiga in kot kažipot v vseh kmetijskih vprašanjih.

Razglas. Mestno županstvo naznanja, da se bode tekoči teden v petek, to je 16. t. m. mestnemu prebivalstvu oddajal krompir (8 kg na osebo) in sicer v sledečem redu:

Dopoldan:
Hiš. št. 1 do 50 od 8. do 9. ure
51 do 100 od 9. do 10. ure
101 do 140 od 10. do 11. ure
141 do 170 od 11. do 12. ure

Popoldan:
Hiš. št. 171 do 210 od 2. do 3. ure
211 do 246 od 3. do 4. ure
247 nadalje od 4. do 5. ure

Stranke, katere so krompir same pridelale ali si ga drugače nabavile, ter ga imajo v zalogi, ga sedaj ne bodo dobile od mestne aprovizacije.

Zahvalo in pozdrave pošiljamo vsi primorski fantje in možje vsem Kranjcem, posebno pa Dolenjcem, gospodarjem in gospodinjam. Prisrčna hvala za vse dobrotljivosti, ki ste našim ubogim beguncem izkazovali. Matere in otroci so morali ljubi dom zapustiti in se podati kot begunci po svetu in Vi, dragi Dolenjci, ste jih sprejeli z usmiljenim srcem. Naše žene nam pišejo, da se jim godi dobro pri Vas. Bog Vam plačaj stoterokrat! — Našim ženam in dekletom pa želimo na srečno svidenje v Kanale. V svojih krajih sprejmite tudi od nas, vsi dragi begunci, lepe pozdrave iz naše nekdanje zemlje, akoravno žalostno izgleda, ker je vsa preorana. R. Kristančič, Medona; Ernest Brejcelj, Hunjačevo; Andr. Belinger, Ravnica; Joh. Živic, Kost; Štefan Škarilj, Baske. Vsi pri Gorici. Dobro jo režemo daleč po taljanski zemlji. A. U. s T.

Prvi pozdrav iz zasedenega laškega ozemlja pošilja vsem ljubim Dolenjcem in čitateljem „Dol. Novic“. Imamo se prav dobro, preganjamo sovražnika, ki jo ubira urnih krač proti Benetkam. Zemlja je lepa, krasna in vsega v izobilju. Plačilo za njegovo zvestobo dobiva! Bog in sreča junaška nas spremlja še tudi nadalje! Bog Vas živi! Jos. Judnič.

Poziv! Jugoslovanski klub potrebuje o persekucijah v vseh naših krajih izza početka vojne posebno o načinu postopanja proti našim ljudem točne informacije. Navesti je treba ne-le dejstva, ampak tudi imena prizadetih ter priče. Splošno je potrebno, da se vsaka stvar more do k a z a t i. Vsled tega se prosi, da se pošiljajo vsi podatki o persekucijah in krivljah na slovenskem jugu ali v priporočenem pismu, ali pa potom zaupnih oseb na: Predsedništvo Jugoslovanskega kluba na Dunaju I., parlament. Dunaj, dne 6. novembra 1917. Načelnik.

Utopljenko so potegnili iz Krke v Dóbravah, župnije Škocijan, dne 4. t. m. dopoldne. Spoznali so v njej 38 letno Nežo Pugalj, samsko posestnico z Gorenja Grčevja, šentpeterske župnije. Imenovana je bila vzorna mladenka. Po smrti svoje matere, ki ji je umrla pred nedolгим časom, je bila popolnoma sama na obsežni kmetiji. Morile so jo skrbti. Zadnje 14 dni je nekaj bolehal. V nedeljo 4. t. m. se je ob 4. uri zjutraj napotila k sv. maši, a ni je bilo več nazaj. Mogoče jo je hipna zmedenost gnala v vodo.

Delovanje božje milosti. V Idriji je prestopil v katoliško cerkev vojak-topničar Herman Kögl iz Dunaja, star 20 let. Skoro tri tedne je ležal v tamošnji vojaški bolnici. Rana na nogi ni bila ravno nevarna videti, najbrže je bila po plinih zastrupljena. Ni se ga vprašalo, kake vere je, obiskalo se ga je kakor druge bolnike,

pošalilo se ž njim v dunajskem dialektu, dalo se mu par cigaret in nekaj nemških knjig, ki so bile vsem na razpolago. Večinoma so ranjenci prebirali koledarje Josipove bratovščine v Celovcu. Začudili so se, ko je na vseh Svetnikov dan popoldne poslal v župnišče v Idriji, naj ga kmalu obišče katoliški duhovnik. Na vprašanje, kaj želi, je odločno odgovorjal: „Želim umreti v katoliški veroizpovedi. Poznam razlike med obema verama.“ In res, na vprašanje je tako se močno in določno vse odgovarjal, da so se tu čudili. V ljudskih šolah je tudi rad pohajal k našemu verouku. A v bolnišnici je pa še bolj spoznaval, koliko vpliva imajo zakramenti posebno še pri umirajočih. Na vprašanje, če se počuti slabo, je rekel: „Vem, da umrjem in ne bom prebolel, zato prosim, da danes vse izvršimo.“ Zgodilo se je, kar je želel. In ponoči je sklenil. Ko ga je drugi dan ob isti uri obiskal g. dekan, je bila postelja prazna. „Kje je spreobrnjenec?“ je vprašal. „Bo ravno sedaj pokopan,“ se mu je kratko odgovorilo. Zares čudovita so pota božje milosti!

„Jugoslovani“ je izšel v Ljubljani 10. nov. 1917. Izhajal bode vsak teden ob sobotah. Velja za celo leto 8 kron; posamezna številka 16 vin. Urednik mu je državni poslanec Jože Gostinčar. Izdajatelj: „Konzorne tiskarni“ v Ljubljani. Vsaka slovenska hiša naj bode naročena na to jugoslovansko glasilo, ki bode delovalo v zmislu oporoke ranjkega dr. Kreka, ki je izjavil: „Vi vsi, ki ste seme izkvravelega naroda, mislite le eno: Kako boste združeni vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečevali naši jugoslovanski državi, za njen procvit, kulturo in blagostanje!“

Nepričakovano srečanje. Blizu Tolmina je goriški Slovenec, pešec Florijan Šfiligoj vjel svojega strica Jožefa Forlando, ki je služil kot major v laški armadi. Gotovo sta se čudno pogledala.

Doklade državnim uradnikom. Dunaj, 7. novembra. Odsek za državne nastavlence je razpravljajal o enkratni dokladi za državne uradnike. In sicer bi znašala ta doklada za državne uradnike in državne učne moči, ki so uvrščeni v kak činovni razred: Pri letni plači od 14.000 do všteti 18.000 K v posameznih razredih 600, 920, 1030, 1140, 1250 K. Pri letni plači od 6400 do všteti 10.000 K 380, 590, 700, 810, 920 K. Pri letni plači od 4800 do všteti 6400 K 370, 570, 680, 790, 900 K. Pri letni plači od 3600 K do všteti 4800 K 350, 470, 560, 650, 740 K. Pri letni plači od 2800 K do všteti 3600 K 300, 380, 470, 560, 650 K. Pri letni plači od 2200 K do všteti 2800 K 250, 320, 410, 500, 590 K. Pri letni plači od 1600 K do všteti 2200 K 180, 260, 350, 440, 530 K. Za praktikante, suplente, pisarniške uradnike, poduradnike, enake moškega in ženskega spola znašajo enkratne doklade 180, 230, 280, 330, 380 K. Avskultanti, ki dobivajo plačo uradnikov 10. činovnega razreda, dobe enake doklade kot uradniki tega razreda. Asistenti na visokih šolah 180, 260, 350, 440, 530 K. Vlada je pripravljena dati delavcem vseh kategorij, ki se nahajajo šest mesecev v službi, 180, 230, 280, 330, 380 K. Za vpokojene državne uradnike kakega činovnega razreda znašajo doklade do všteti 1000 K pokojnine 100 K, od 1000 do 2000 K 120 K in nad 2000 K do 9440 K 126 K. Za vdove po državnih uradnikih z vdovsko pokojnino do 1000 K 80 K, čez 1000 K do 2000 K 96 K, od 2000 K do 6000 K 114 K. Za poduradnike v pokoju 100 K, za vdovo po poduradnikih 80 K, za vpokojene delavce 80 kron, za njihove vdove 60 K, za zakonske sirote po državnih uradnikih kakega činovnega razreda 60 K, za sirote brez očetov 40 K, za sirote po delavcih in slugah 40 K, za sirote brez očeta 30 K, za osebe, ki uživajo milostni dar do 1200 K 30 K.

Dopisi.

Iz vojne pošte piše z dne 19. okt. 1917 cesarski svetnik in novomeški trgovec g. Jurij Picek svojemu prijatelju Nacetu med drugimi osebnimi vestmi sledeče zanimivosti: „... Ljubi tobačiček, kaj ne? Tu ga ravno ne stradamo, mi cigaretarji, ali ubožni čikarji so reveži! Kar cev od kakšne pipe grizejo! V mestu se sicer dobijo smodke, v kakšni nemški kantini, pa seveda silno drage in za nič!... Škatljica žvepljenk stane 65 in pol vin. Pred nekaj dnevi sem bil v nekem mestu kacic 15 km od tukaj; to je mesto za kakšnih tisoč prebivalcev večje od Novega mesta. Nazaj sem šel skozi neko drugo večje mesto, katero je pa komaj kake 4 km od nas in tam sem kupil žvepljenke. To mesto je krasno in se tudi lahko kupi vse mogoče blago, razven mesa in kruha. Trgovine so seveda same židovske; zna pa vsak čifut nemško. V neki kavarni sem dobil belo kavo in dva koščka „Schmalz-Kuchen“, to je približno takšno, kakor pri nas pohane šnite. Potem sem šel v neko stransko ulico in sem naletel na neko gostilno, katere posestnik je... Macedonec iz Bitolja, in je že trideset let tu in star kacic 60 let. Ko je slišal, da se slovensko pogovarjamo, nas je takoj nagovoril po hrvaško in smo se prav dobro razumeli. Veš, kar tako nekaj ganljivega je, ako slišiš v tako daljnem tujem kraju domač jezik. V takem trenutku te prevzame čut za domovino, za katero se ravno sedaj borijo narodi med seboj. Škoda, da smo ravno v tem času izgubili Kreka, ko bi nujno potrebovali dva!... V tem mestu je sodnija in krasno gledališče pa tudi precej „noblese“ se vidi noter. Dame imajo tako visoke pete, da če bi Ti takšne čevlje obul in šel po kapiteljskih stopnicah proti Moravcu, bi se tako prekucnil, da bi se še le pred rotovžem ustavil!... Ako bi mi bilo mogoče, bi ene takšne čevlje kupil in bi jih prinesel za uzorec v Novo mesto... Tukaj mora biti tudi veliko magnatov, ker je videti veliko modernih vil in drugih lepih stavb...“

„Veš, Nace, za Tebe bi bila tukaj ura, ker rad kmetuješ. Gnojiti ni potreba, ker je zemlja dovolj gnojna in črna, kakor žamet in ravna, kakor po mizi. Nahodil bi se pa tudi lahko, posebno kadar bi oral, kajti od enega kraja njive do drugega rabijo ravno en dan. Toraj v enem dnevu bi napravil ravno dve brazdi. Mislil si bodeš, kedaj bi pa to obdelal? Premisliti moreš, da imajo tu po 50 in 100 parov volov, da se tedaj že nekaj napravi in dela se pa vse s stroji. V mirnem času je stalo tukaj 100 kg koruze 3 leve, to je 3 K 75 v; 100 kg pšenice pa 7 levov; to je bilo življenje, kaj ne! — 25 ha, to je 250.000 m², merijo bolj male njive!“

„Še nekaj bolj posebnega so pa tu vinogradi; o tem pa še sanjati ne moreš — tako krasni in lepi so ti. In koliko vina in kakšne kakovosti je to vino, dragi moj, to se ne da popisati. Iz ene kleti sem nekoč točil vino za vojaštvo. Ta klet je tako dolga, kakor od moje novomeške prodajalne do „Čefideln“ v Bršljinu, in je najmanj kacic šest metrov pod zemljo. Jaz sem šel iz radovednosti v njo, pa sem šel eden kilometer preden sem prišel do dotičnega soda, iz katerega smo „pumpali“ vino! Klet nima nobene strehe, samo obok, podobno tunelu, samo ne tako visok. Prostor je samo za sode in kar gre človek mimo. In ti tuneli so izpeljani križem na več strani. — Na vrhu kleti je pa vinograd in med vinogradom vidiš dimnike, ki prihajajo iz kleti in so za zrak in za vino „pumpati“. Voz s sodom zapelješ k tacemu dimniku, spustiš cevko na sod in v klet na vinski sod in zlata kapljica se Ti pumpa iz temne globočine. Najmanjši sod, ki se nahaja v kleti je 11 do 12 hekto. Ko sem prvič videl, sem gledal in se čudil z odprtimi ustmi in očmi, kakor otrok, če vidi prvokrat železnico.“

„Dotični vinograd je od župana, 15 km oddaljen od mesta. Enkrat je bil župan sam zraven, pozneje ga nisem več videl... Čudno se mi zdi, da nimajo sodov cementiranih. Pač pa imajo pripravo za meriti in clo prav natančno. Pri točenju vina je bil vedno navzoč eden civilist, skoro gotovo mestni dacar ali pa županov oskrbnik. Izmeril je dolžino soda, debelino dog, potem rob, kolikor ga gleda čez dno; s pomočjo knjižice, v katero je pogledal, je imel takoj vsebino soda. Pri neki takšni priliki je prišel tudi neki jud; znal je več jezikov, pripovedoval je, da je bil že v vseh velikih mestih Evrope in da so mu povsod krajevne razmere dobro znane. Piti nam je dal kolikor smo hoteli, se ni prav nič bal za izborna bela vino. Kako bi si ga bil privoščil, če bi imel kaj za pod zobe, pa žalibog niti komisa nisem imel seboj. Kako fino vino je to bilo, si ne moreš predstavljati, posebno pa še v tako grozni vročini in suši, vino pa naravnost mrzlo. Med točenjem sem hodil po vinogradu in sem tipal, če je že kaj zrelega grozdja in sem zares našel nekaj žamataste črnine in tudi nekoliko belega grozdja tako, da je bilo za silo že za zobati. Pozneje sem se ga pa večkrat pošteno nazobal.“

„... Pogled v leksikon, bodeš mogoče pogruntal, kod sem že vse hodil in kje sem sedaj; tam bodeš našel zemljevid in papir. Tukaj vse tako kaže, da so sami bogataši in delavci. V vasi vse tako izgleda, da so hiše delavcev in kar je tik poleg hiše sadnjega drevja in kar je z živo mejo obraščeno; ogromno polje pa, kar ga je krog vasi, kakšnih magnatov iz bližnjega mesta. Gospodarskega poslopja ne najdeš nobenega. Mlati se in vsa druga dela se opravijo kar na njivi in potem najbrže odpeljejo v mesto spraviti. Pogled „Land-schaft in Rumänien“, pa bodeš gotovo našel vse popisano...“

„Veliko sem že videl in vsepovsod smo že bili, edino v Albaniji še ne, toda kakor se vidi, da bode vojska še saj dve leti trajala, potem lahko še tudi Albanijo vidim, če bodem doživel. Veš, zima me grozno skrbi. Že četrta bo in skoraj vedno na prostem kakor zajec. Čutim že trganje v udih... Danes po dolgem času enkrat zopet dežuje; stanujem v nekem opustošenem vinogradu v približno taki baraki, kakor je Tvoja na kapiteljski njivi, pa sem srečen, da sploh imam takšno stanovanje... Pa Ti imaš v svoji baraki saj polno čutov in utisov blažene poezije in muzike, — a občutkov mojega srca Ti ne morem popisati, so polni grozno tragične proze... Veš, kadar tukaj dežuje je zemlja tako mastna, kakor pri nas mazilo za čevlje, kakor pop in nič ne pije vode vključ temu, da je bila dolgotrajna suša... Srčne pozdrave!“

Raznotero.

O ruskem carju. Straženje carja Nikolaja II. je poostreno. Sprehajati se sme samo dve uri dnevno, zjutraj in zvečer. Vojaška straža ga spremlja povsod v največji razdalji 25 korakov. Otroci se smejo nahajati na prostem le posamezno. Carska dvojica se mora vsak dan dvakrat pokazati pri oknu, da jo more videti stražni častniki. Palačo v Carskem selu obdaja trikratni kordon čet.

Obesek — izdajalec. V nekem predmestju mesta Minden na Westfalskem so obiskali vlomilci deset hiš. Skozi okna kleti so se splazili tatovi v hiše in pokradli velike množine mesa, klobas, jajec in kruha. Policija je našla na nekem mestu, kjer so bili vlomili tatovi, zlat obesek z dekliško sliko. Deklica na sliki je bila policiji znana. Pri njej se je tudi našlo ukradeno blago — tatova sta bila brezposelna fanta — lepo zavito in shranjeno.

Prazna vera je na zapadni fronti še vedno razširjena. Tako n. pr. se veruje,

da ni dobro prižgati z eno vžigalico tri cigare. Tisti, ki mu je bila prižgana cigara nazadnje, bo najbrže padel na bojišču. Neki neworški list pripoveduje naslednje: Trije poročniki so sedeli skupaj pri obedu, prišla je do besede tudi ta prazna vera in eden izmed njih, Francoz, je izjavil, da je to več ko nesmisel. Slučajno pa se mu je po obedu prižgala cigara kot tretjemu z eno in isto žveplenko. Drugi dan je ta poročnik padel. Deset kilometrov za fronto ga je zadela nemška granata.

Pošteni tat. Nič ni novo, da živé ljudje, ki kradejo denar in blago, kjer je le prilika. Da pa taki ljudje vrnejo večji del ukradenega z opombo, da imajo preveč, se malokdaj sliši. Tak čuden slučaj se je zgodil sedaj v Parizu. Neki tat je izmaknil vojvodinji noailleski v neki pariški kavarni ročno torbo, ki je vsebovala 5000 frankov v bankovcih in lišpa za 200.000 frankov. Vsa prizadevanja policije, dobiti tatu in rešiti vsaj del ukradene vrednosti, so bila zaman. Toliko večje je bilo osupnjenje vojvodinje, ko dobi nekega dne poštni paket, v katerem se je nahajal ves lišp in 1200 frankov. Istočasno je izjavil tat pismeno, da je nujno potreboval 3800 frankov in ji pošilja ostalo nazaj.

Vedel je za svojo zadnjo uro. Neki 39 letni krepki mož, Vitalis po imenu, čegar živci in udi so bili popolnoma zdravi, je na čuden način izvedel za svojo zadnjo uro. Nekoč ga kar naenkrat napade hud revmatizem po vseh udih. Vsi udi so mu močno otekli in začela ga je tresti mrzlica in trpinčiti vročina. Zdravnik je že obupal nad njegovim ozdravljenjem. Tak nenavaden hud napad je bil zdravniku nerazumljiv. Lahko si tedaj predstavljamo zdravnikovo začudenje, ko pride v par dneh zjutraj k bolniku in ga najde čvrstega in zdravega ter pri najboljšem razpoloženju. — Mirno in brez vsacega razburjenja pripoveduje Vitalis svojemu zdravniku, da se mu je prikazal v noči njegov rajni oče in ga je pogladil z roko. V tistem hipu je prenehala vročina, bolečine so odnehale in otekline izginile. Pri slovesu mu je oče rekel, da bode prihodnji večer ob 9. uri brez vseh bolečin umrl. — Ves isti dan Vitalis ni kazal nobene bolezni, pa tudi nobenega strahu pred smrtjo. Tudi zdravnik ga še enkrat preišče in ni našel niti najmanjše kali kakšne bolezni na njem. „Bolnik“ je imel tudi dober tek, je pojedel dobro porejjo pečenke ter je šel po svojih navadnih opravkih. Zvečer se je živahno razgovarjal s svojo družinico in tudi zdravnik je prišel, gotovo iz radovednosti, na obisk. Ko pa je kazalec na uri kazal dobro minuto pred devetimi je rekel Vitalis mirno: „Moja ura je prišla!“ Objame svoje drage in se vleže v posteljo rekoč: „Bodite zdravi!“ — Na to se ni več gnil. Zdravnik, ki je bil mnenja, da se Vitalis hudomušno šali, stopi k postelji, ga preišče in ves osupnjen se prepriča, da je mož zares mirno in brez vsake smrtne težave umrl. Gotovo je to redek in prav čuden slučaj!

Ob tih vodi.

*Uspavana od nizkih starih vrb,
ki z vetrom, kadar se ujame vanje —
bolesti polno pesem zajee,
tihotna reka spleta skrivne sanje.*

*Ves svet samotni je in zapuščen;
nebo nad njim tak težko in tak tuje.
A kot v večerih majevih nekoč
v akordih tajnih voda še valuje.*

Vladimir Logar.

Razvedrilo.

Stara devica. „Ali si videla kje mojega moža? Že tri cele ure ga iščem brezuspešno!“ — „Jaz iščem svojega moža že celih 30 let!“

Neugodna sodba. A: „Kako ti dopade moj ženin?“ — B: „Moj Bog! je pač vojska!“

Odkritosrčno. „Premisli, moj Janko je dobil železni križ prvega razreda!“ — „Da! saj sem ti takoj pri tvoji zaročitvi povedala, da mora biti tvoj Janez zelo pogumen in neustrašljiv mož!“

V sodniji. Sodnik: „Vi ste obsojeni na 14 dni zapore; ali hočete kazni takoj nastopiti?“ — Obsojenec: „Ne! ampak prosim lepo, da se mi preloži čas za december, ker takrat so dnevi najkrajši.“

Najcenejši vojni jedilni list. Vzemi nakaznico za meso, pomešaj jo z nakaznico za jajca in praži oboje v nakaznici za maslo. Skuhaj potem nakaznici za krompir in zelenjavo prav mehko in jima primešaj nakaznico za moko. Na to ti bode dobro dišala pražena nakaznica za kavo, kateri prideniš mlečno in sladkorno karto in pomakaj v njo nakaznico za kruh. Dober tek! — Po kosilu si umij roke z nakaznico za milo in posuši jih z dobavnim listom.

Želi se kupiti

oziroma izposoditi železni štedilnik (Sparherd).

Ponudbe na naše uredništvo.

Posestvo

na prodaj. — V nedeljo, dne 25. novembra t. l. ob 2. uri popoldne bode prodala na prostovoljni javni dražbi na licu mesta **Hranilnica in posojilnica v Kandiji** posestvo, obstoječe iz hiše št. 8 v Hrušici, svinjak, gospodarsko poslopje, vodnjak, dva vrta, devet njiv, eden pašnik in eden gozd. Dražbeni pogoji se zvejo v pisarni zadruga in na licu mesta ob dražbi.

Načelstvo.

Loterijske številke.

Gradec, 7. novembra 84 16 79 45 49

Mestna hranilnica v Novem mestu

vabi na podpisovanje

5¹/₂% VII. vojnega posojila

in bo slavnemu občinstvu vsestransko postregla tako glede najcenejšega nakupa kakor tudi glede olajšanja plačila.

95-0-1